ולא פליג רבי יהודה אמר אביי כיון דאמר מר משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא פליג [1]והזה הטהור על הטמא טהור [א]מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום [א]שכשר בפרה אמר ר' אסי כי הוו בה ר' יוחנן וריש לקיש בפרה [ב]לא מסקי מינה אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא אלא אמרי משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא [א] תני תנא קמיה דר' יוחנן כל השחיטות כשירות בזר חוץ משל פרה אמר ליה ר' יוחנן °פוק תני לברא לא מצינו שחיטה בזר פסולה ור' יוחנן לא מיבעיא לתנא דלא צייח אלא אפי' לרביה לא צייח דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק שחיטת פרה בזר פסולה ואני אומר כשירה לא מצינו שחיטה שפסולה בזר: בא לו אצל פרו שניה: מ"ש בוידוי ראשון דלא אמר ובני אהרן עם קדושך ומ"ש בוידוי שני דאמר ובני אהרן עם קדושך [ג]תנא דבי ר' ישמעאל כך היא מדת הדין נותנת מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב: **מתני'** [ב]שחטו וקבל במזרק את דמו ונותנו למי שהוא ממרס בו על הרובד הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרוש [ד] [ב]נטל מחתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים אילך ואילך וחותה [ה]מן המעוכלות הפנימיות וירד והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה [ג]בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכנים בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומערה (א) לתוך שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכנים ר' יוסי אומר בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכנים בכל יום היתה כבדה והיום קלה בכל יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה בכל יום היתה זהבה ירוק והיום אדום דברי רבי מנחם בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים [ד]והיום מוסיף מלא חפניו בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה [ה]בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש ויורדין במערבו (ב) [ו]והיום כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע ר' יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור [ז]והיום מן הקיתון של זהב ר' יהודה אומר לעולם כ"ג מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר [ו]בכל יום שלש והיום ארבע רבי יהודה אומר בכל יום שתים והיום שלש: **גמ'** והכתיב [2]וכל אדם לא יהיה באהל מועד אמר רב יהודה תני [ח]של היכל תנו רבנן וכל אדם לא יהיה באהל מועד יכול

כיון דאמר כו'. דאת על כרחך לא מצית למימר בהאי [ב] דמשמע ממילא הוא ועל כרחך פליגי: **והזה הטהור.** האי טהור יתירא הוא דהא בטהור קאי: **מכלל שהוא טמא.** שיוצא מכלל טומאה: **כי הוו.** בי מדקדקי: **לא מסקי מיניה.** כלומר לא היו מעלין מתוכה דבר חידוש להיות יכולין לאחוז בשיטתה להשוות שיהא מקראותיה כולם מוציאים זה מיד זה או כולם מתקיימים זה אחר זה: **כמה דמסיק תעלא מבי כרבא.** כמה שמעלה השועל ברגליו כשדורס על שדה ניר: **מדת הדין נוהגת.** כלומר כך יפה לומר שאחר שהתודה על עצמו ויהא זכאי ראוי לכפר על אחרים: **מתני' למי שהיה ממרס בו.** מיגס בו: **שלא יקרוש.** כשיהא עד שתעשה עבודת הקטורת כמו שסדורות בפרשה: **על הרובד הרביעי.** כל הרצפה עשויה שורות שורות טבלאות אבני שיש וכל שורה ושורה קרויה רובד וקא סלקא דעתיה דעל שורה רביעית שמפתח ההיכל ולפנים קאמר (ג): **מחתה.** גחלים והניחם עד שיחפון קטורת ויתן לתוך הכף ואח"כ יכניס כף ומחתה לפנים: **בכל יום.** כשחותה גחלים ממערכה שניה של קטורת להכנים על המזבח הפנימי לקטורת שחרית וערבית: **חותה בשל כסף.** מפרש טעמא בגמ' [ח]: **והיום חותה וכו'.** טעמא דיוה"כ בכולהו משום חולשא דכהן גדול: **והיום ארוכה.** כדי שיתן ידו למטה מזרועו ותהא זרועו מסייעתו: **פרס.** חצי מנה: **מוסיף מלא חפניו.** שמכנים לפני ולפנים לבד מפרס שחרית ושל ערבית הניתן על מזבח הפנימי: **והיום דקה מן הדקה.** זו שהיה מכנים לפני ולפנים היה מחזיר ערב יוה"כ למכתשת ושוחקה הדק: **בכל יום כהנים.** העולים למזבח עולים בשפת מזרחו של כבש שהמזרח הוא לימין העולה שהרי פניו לצפון כשעולה בכבש שהוא בדרום וכיון דכל תחלת פינותיו לימין אין נאה שיהא מקיף שלא לצורך ורוחב הכבש שש עשרה אמה עולה במזרח ומקיף את המזבח לעבודתו ויורד לצד שמאל בשפת מערב: **והיום.** כהן גדול מראה כבודו וחיבתן של ישראל שהוא שלוחן ועושה עצמו כבן בית ואם בא לעלות למזבח להקיף כגון למתן דמים תמידין ומוספין ואילו ואיל העם מקיף את כל הכבש לצורך ושלא לצורך: **ארבע מערכות כו'.** מפרש בגמרא [ט]: **גמ' והא כתיב וכל אדם וגו'.** ומוקמינן לה לקמן בשמעתין בשעת הקטורת ואת אמרת ממרס בו על הרובד רביעי שבהיכל: **תני של היכל.** כשיוצא מן ההיכל לעזרה מונה את הרובדין והוי האי רביעי להיכל:

רבותא טפי להכשיר ואם כן במתניתין גבי פסול הוה ליה למיתני אפי' בשעת טבילה ונראה לי דלא קשיא דהא דפסלינן היכא דהאשה אחוז בידו היינו משום דהוי כאילו האשה עשתה אותו והא ודאי הוי פשוט טפי לפסול אשה בטבילה מבהזאה דקרא דממעטינן מיניה אשה בטבילה כתיב ולגבי הכשר קטן הויא רבותא טפי בהזאה משום דקרא דמכשרינן מיניה קטן בטבילה כתיב: **ולא פליג ר' יהודה.** תימה הוא דבתוספתא דמסכת פרה [י]תניא בהדיא ר' יהודה [א] מכשיר בקטן ושמא המקשה לא שמיע ליה הברייתא: **לימד על טבול יום** שכשר בפרה. תימה למה לי קרא מהיכא תיתי לפוסלו אי משום דחטאת קרייה רחמנא הא הזאה לאו עבודה היא כיון שזר כשר בה ואי משום דכתב טובא טהור בפרשה ואסף איש טהור וטבל במים איש טהור הא אצטריך לדרשא כולהו בשמעתין וי"ל ס"ד מדכתיב והניח במקום טהור בעינן נמי גברא שיהא טהור גמור קא משמע לן ואם תאמר והיכי גמרינן שאר עבודות דפרה דפסול בזר [כ]מהזאה איכא למיפרך מה להזאה שכשירה בזר וי"ל דאפי' הכי כיון דעיקר טהרה בהזאה קאתי ואכשר בה רחמנא טבול יום כל שכן בשאר עבודות וא"ת ואימא לרבות מחוסר כפורים אבל טבול יום לא וי"ל דמוקמינן קרא בטומאה דאותה פרשה כגון טומאת מת דלא שייכא בה כפרה והכי אמרינן בפ"ב דזבחים (דף יז:) דלמאן דאמר במחוסר כפורים כשירה קסבר טומאה דכל התורה כולה וכיון דמכשרינן טמא מת דאיירי באותה פרשה ה"ה כל טבול יום אפילו אותו שמחוסר כפרה ומאן דאמר מחוסר כפורים פסול קסבר טומאה דאותה פרשה דהיינו טבול יום דמת דלאו מחוסר כפרה אבל זב ומצורע לא אפילו העריב שמשו כיון דמחוסר כפורים: **אמר רב יהודה תני של היכל.** והא דאמר לקמן דפורשין נמי מבין האולם ולמזבח הא מסקינן לקמן דה"מ בשעת הקטרה דהיכל ובשעת מתן דמים דהיכל אבל בשעת הקטרה לפני ולפנים לא והכא איירי בהקטרת קטרת דלפני ולפנים ומיד אחר הקטרת קטרת דלפני ולפנים נטל הדם מיד הממרס ולקמן כי בעי לאוכוחי דפורשין מבין האולם ולמזבח אף בשעת הקטרה דלפני ולפנים מברייתא דר' יוסי הוה מצי לאוכוחי ממתניתין דאין פורשין והוה ליה למימר אדמקשת לי מברייתא דר' יוסי תביא לי סייעתא ממתניתין וי"ל דממתניתין לא הוה מצי לאיתויי סייעתא דאיכא למימר כיון דהפרשה דמבין האולם ולמזבח אינה אלא מדרבנן דמדאורייתא אין פורשין אלא מאהל מועד לא גזרו אלא על העומדים שם שלא לצורך וא"ת א"כ אמאי לא קאמר דהא מילתא איכא נמי בין היכל לבין האולם ולמזבח דאילו מהיכל פרשינן אפי' לצורך ומבין האולם ולמזבח לא פרשינן אלא שלא לצורך וי"ל דהמקשן דלקמן סבירא ליה דאפי' מהיכל נמי לא פרשינן לצורך עבודה והוא לא היה מגיה במתניתין מידי אלא הוה תני שבהיכל דכיון דלצורך עבודה הוא שרי אף בהיכל:

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"א מהל' פרה הלכה יג:
כט ב מיי' פ"ד מהל' עבודת יוה"כ הלכה א:
ב (מיי' פ"ב מהלכות תמידין הלכה יג:)
ל ג מיי' פ"ב מהל' עבודת יוה"כ הלכה ה:
לא ד מיי' שם פ"ד הלכה א:
לב ה ו מיי' שם פ"ב הלכה ה:
לג ו מיי' שם פ"ד הלכה א:

◆

תורה אור השלם

1. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב: במדבר יט יט
2. וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל: ויקרא טז יז

◆

מוסף רש"י

טהור. שטהרתי לך כאן, **מכלל שהוא טמא.** לדבר אחר, כגון טבול יום שטמא לתרומה, דאי ס"ד טהור ממש למתוק קרא מניה ואנא ידענא דטמא אסור בפרה דהא חטאת קרייה רחמנא, אלא מאי טהור טהור כל דהוא, ואשמעינן טבול יום למקרי טהור, דכתיב (ויקרא יד) ורחץ במים וטהר (יבמות עג. וכעי"ז זבחים יז:). **דמסיק תעלא.** שועל, **מבי כרבא.** מן המחרישה, שאינו מוליא משם אלא אבק ברגליו (נדה סה:). **פוק תני לברא.** טעות הוא (סנהדרין סב.). **יבא זכאי ויכפר על החייב.** לפיכך מתודה וידוי ראשון עליו ועל ביתו ולאחר שנעשה זכאי בוידוי מתודה עליו ועל אחיו (שבועות יד.).

◆

רבינו חננאל

ולא פליג ר' יהודה ומכשיר באשה וטומטום. ופרקינן כיון דאמר מר כל הפרשה כולה משמע מוציא מיד משמע, דבר ברור הוא מה שפסלו בפסוק אחד הכשירו בפסוק אחר. והזה הטהור על הטמא טהור מכלל שהוא טמא טמא לתרומה בלבד. לימד על טבול יום שכשר בפרה. פי' הטהור מכל טומאה והוא שהוזה עליו וטבל, ולא נשאר עליו אלא הערבת שמש לאכילת תרומה, כדתניא בספרי ולקח אזוב וטבל במים איש טהור, רבי עקיבא אומר טהור למה נאמר, עד שלא יאמר יש לי בדין, ומה אם האוסף האפר בעינן טהור, המזה לא כל שכן, הא מה ת"ל טהור, שהוא טהור מכל טומאה, ואיזה זה זה טבול יום. מכדי כתיב ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה הטהור על הטמא הוי מיעוט אחר מיעוט, טהור ולא טבול יום טהור, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אפי' טבול יום, לימד שכל טהור שבפרה טבול יום הוא. ר' יוחנן אומר שחיטת פרה בזר כשרה, ואע"ג דתני תנא קמיה פסולה, לא צאית ליה, ואפי' לרביה דאמר שחיטת פרה בזר פסולה (אלא אמר) לא צאית, [אלא אמר] לא מצינו שחיטה פסולה בזר. **בא לו אצל פרו שנייה כו'.** תנאי דבי ר' ישמעאל כך מידת הדין נוהגת יבא זכאי ויכפר על החייב כו'. פי' על הרובד הרביעי, של היכל מבחוץ. ת"ר וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש עד צאתו.

מסורת הש"ס

א) [יבמות עג. זבחים יז:], ב) [נדה סה:], ג) [שבועות יז.], ד) לקמן מו. זבחים סד. [תמיד כח:], ה) [עי' תוס' זבחים סד. ד"ה מן וכו' דכתבו דלא גרס הכא מן המאוכלות הפנימיות עמ"ש], ו) [גיר' ירושל' ורמב"ם והיום עולים באמצע ויורדים באמצע וכ"ה גיר' גמר' לקמן מה. בפיסקא והיום וכו'], ז) [עי' תוספות לקמן מד: ד"ה והיום], ח) [לקמן מד:], ט) [לקמן מה.], י) [פי"ג ה"ה], כ) [להכשיר טבול יום כ"ה שם ביבמות בתוס' ותוי"ט פ"ג דפרה מ"ז ד"ה מעורבין].

◆

גליון הש"ס

גמרא פוק תני לברא. שבת דף קו ע"א עירובין דף ט ע"א כלה דף יג ע"ב:

◆

הגהות הב"ח

(א) מתני' בשל ארבעת קבין ומערה בתוך של שלשת קבין והיום חותה בשל שלשת קבין כצ"ל וכן בסמוך: (ב) שם ויורדין במערבו (והיום כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע) תא"מ ונ"ב ס"א והיום עולין באמצע ויורדים באמצע וכן הוא ברמב"ם: (ג) רש"י ד"ה על הרובד כו' ולפנים קאמר הס"ד ואח"כ מה"ד וחותה את הגחלים והניחם:

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ולא. מכשיר. נמחק ונ"ב פוסל (ח"ש התוספ' ושמא המקשה כו' וע' בא"ר פ"ב דפרה מתני' י'):

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' תני תנא קמיה דר' יוחנן כל השחיטות כשרות בזר מיי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה ג: ב] רש"י ד"ה כיון דאמר וכו' דמשמע ממילא הוא. נ"ב דא"כ לפסוק מיני' וכמ"ש רש"י בדפוס הקודם סוף ע"א:

◆

תוס' ישנים

דוקא אבל אם אחוז בידו האשה פסולה: **לימד על טבול יום שכשר בפרה.** בפרק שני דזבחים (דף יז:) מפרש אמאי לא אמרינן מחוסר כפורים דוקא: **אבא לו אצל פרו שניה כו'** עד אני וביתי ובני אהרן כו'. וא"ת למה נ"ל כאן אני וביתי כיון שאמרו בוידוי קמא וכ"ת כיון שבא בשביל הכהנים יש לכלול עצמו עמהם והא לקמן (דף סו.) גבי שעיר המשתלח איכא מ"ד שמכפר על הכהנים ואפ"ה אינו מזכיר בוידוי עליו אלא ישראל ושמא כיון שנתודה כבר על פר זה עונותיו מזכיר עצמו פעם שנית עליו כיון שלא נשחט הפר ולא נגמרה כפרתו עדיין אבל בשעיר המשתלח אין להזכיר כהנים כיון שנשחט כבר הפר שנתודה עליו ואם מכפר זה עוד עליהם מ"ש מכל שעירי חטאות שבכל שנה:

א) עיין למשנה מח ע"ב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones